

לצורך יחידים

אין להביא ס"ת לצורך יחידים שאינם יכולים להגיע לשמוע הקריאה, פרט לצורך פרשת פרה וזכור. (שם), בה"ל (שם) ומ"ב (סי' קמ"ג).

לצורך אדם חיוב

אדם חשוב בתורה מותר בשעת צורך להביא ס"ת לצורכו, וטוב לקבוע מקום לס"ת יום או יומיים לפני, או מזמן שמביאים הס"ת לשם. (רמ"א (שם) ומ"ב (סי' ק"ט). ועי' ביאור הלכה (שם) ד"ה ואם הוא) שצידד קצת שמחמת עושר חשיב חשוב].

מיה ארון קודש במקום

אם מכינים ארון ומכניסים שם הס"ת יום או יומיים, אין איסור להוציא הס"ת אף לצורך יחיד. (רמ"א (סי' קה"ט) ועי' ד"ה). ויש מקילים שאם הכינו במקום לס"ת אפילו לצורך אותו יום אבל מותר להוציא משם. (רמ"א (סי' קכ"ב), א"ר (אות יח), פמ"ג (מ"ז סי' יב) ומהרש"ם (דעת תורה שם ד"ה אב"ל). ועי' בערוה"ש (אות לב) שהמנהג לקדק שקראו בו ג"פ זה מוקד קביעות. אולם דעת הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש תפלה פ"ב אות לח) שאין למנהג זה יסוד. ודעת האג"מ (נ"ו"ד ח"ד סי' ס"א אות יג) שיש להשתדל לכתחלה לקרוא ג"פ. ויש מפורסקי בני ספרד שאוסרים אף שמכניסים מקום לס"ת. (כח"ח (אות פ"ג) כי לפי זוהר שאסור אף להוציא מבחי"ט לבה"ט כי כמייחד לו מקום ארון].

שמיעת קריאת התורה דרך טלפון, שידור חי וכדו'

מי שאין בידו לשמוע קה"ת מחמת שהוא בבידוד וכדו', ובידו לשמוע דרך טלפון או שידור חי, טוב להדר לאישן כך. [דאע"פ שאם לא התפלל בצבור לא חל עליו חובה לשמוע כמבואר בה"ל (סי' קכ"ה) שצ"ד שפיכה בפנס א', וזה א"א כשיש חורים קטנים. והשג"ח (ח"א סי' כ"ד) כת' להקל בזה במקום שאי"ל קלה ד"ה אין מביאים, מ"מ ע"י"ש שעכ"פ יש לו מצוה לשמוע, וע"כ יש מקום להדר ב"מ"ד לשמוע ע"י טלפון וכדו' כי לפי שפיכה בפנס א', וזה א"א כשיש חורים קטנים. והשג"ח (ח"א סי' כ"ד) כת' להקל בזה במקום שאי"ל קלה ד"ה אין מביאים, מ"מ ע"י"ש שעכ"פ יש לו מצוה לשמוע, וע"כ יש מקום להדר ב"מ"ד לשמוע ע"י טלפון וכדו' כהמנ"ש (ח"א סי' ט) דס"ל דלא מועיל. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קנ"ח].

טבילת עזרא

הנהוג לטבול טבילת עזרא וחושש משום הדבקות או טבול, יסמוך על שפרכת טוב קבין ע"י שפרכת מים נגד ראשו וגופו במקלחת שבבית (ויעמוד זקוף ושתי ידיו מונחים נגד לבו ולא ידחק אותם בחיבוק הרבה רק בריווח קצת כדי שיבוא המים גם שם). ע"י בשרית צור יעקב (סי' ט) דס"ל שמועל שפרכת ט' קבין ע"י מקלחת בתנאי שיהי' נוזל בלי הפסק. וכן פסקו החלקת יעקב (נ"ו"ד סי' ק"ט) והמנ"ש (ח"ג סי' טו). אולם דעת החו"א (דעת נוטה ה"ל ק"ר"ש הגה צח) שלא מועיל משום שצ"ד שפיכה בפנס א', וזה א"א כשיש חורים קטנים. והשג"ח (ח"א סי' כ"ד) כת' להקל בזה במקום שאי"ל טבול. ושעור ט' קבין לחו"א (מידות ושעורי תורה) הוא כ- 21.6 ליטר. ולגר"ח נאה השיעור הוא 12.44 ליטר. ועי' במנח"י (ח"ד סי' נ"א). וכתבנו עוד מה במיל דטהרה - קדושת הבית. ומ"מ נראה שסופר סת"ם המדקדק לטבול לפני הכתיבה אם מיקל בימים אלו לשפוך ט' קבין ויודיע לקונה שלא טבל ממש. (כ"י הדבר תלוי במ' אם מהני כבה"י ויש שזה משום הונאה].

דיני שבת

יציאה לרה"ר עם מסכה בפנים

הלושב מסכה על פניו ע"מ למנוע הדבקות לעצמו או לאחרים (ומחמת זה מקפיד שלא להסירה ברשות הרבים) רשאי לצאת בהן בשבת במקום עירוב, ויהיה שלא לטלטלה בידו ויקשרנה היטב ע"י קשר עניב באופן הדוק לפניו. [ע"י בשר"י (שם סי' נ"א) שמותר לצאת במצנפת שתולים בצואה למי שיש לו מכה בידו או בורועו, וכן בשמרטוטין הכרוכים על היד או על האצבע שיש בה מכה, וע"כ. וביאר המ"ב (סי' ק"פ) שכל אלו אינם נחשבים להם משאוי אלא הם כתכשיט להם, ע"כ. ועיי"ש במ"ב (סי' ק"ק) ובה"ל שסתימת הש"ע שאף אם לא יצא בהם ממע"י שר. ועי' בשר"י (סי' ש"ג סי' כ"ד) שאשה יוצאת באבן תקומה (אבן לידעה שכשהיא על אשה לא תפיל), ובמשקל שקולו כנגדו שלא תפיל, ואפי' לא תנערה עדין. מבואר שדבר שאבן למשם את האדם א"ע"פ שאין רפואה בעצם הדבר אלא מניעה מפניע על חולי וכדו' ח"י"ש מלבוש. ולפ"י נמצאו למדן שתכשיט אין פירושו דוקא דבר הנעשה לנו, אלא דבר שאדם עונד אותו על גופו ומשמשו. וכ"כ שש"ס (פ"ח אות א'). ולפ"י ח"ה ב"י דניתן לצורך מניעת הדבקות שאין בו משום הוצאה. בפרט באופן שיש משום חימום הפנים כמבואר להלן. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון שע"ג].

יציאה לרה"ר עם כפפות מגומי

הלושב כפפות על ידיו למנוע הדבקות לעצמו או לאחרים (ומחמת זה מקפיד שלא להסירם ברשות הרבים), רשאי לצאת בהם בשבת במקום שאין עירוב ומ"מ יזהר שלא לטלטלם בידו. [ע"י בשר"י (סי' ש"א סי' לו) ובמ"ב (סי' ק"ט קמ"א) שמותר ללבוש כפפות בשבת (ואף הנוג' להתיר בזה) והטעם שהם מלבוש מגור שעשויין להגן מפני הקור, אלא שראוי לחוש למחמירים כי לפעמים צריך למשמש בידו להסיר ממנו כנה או פרעוש העוקצתו ויחיישן שמא ישכח ואתי לאתויי ד"א ברי"ה, ע"כ. ונ"ר ב"י"ד להתיר לכ"ע לא מבעי אם מחמם את גופו שרירי לדעה הראשונה וגם לדעה השניה י"ל דכיון שלובש אותם ע"מ לא להדבק אין לחוש שיוציאם, אלא אם אין נימא שלא משתמש לחמם הגוף י"ל כיון שעושה כן ע"מ לא להדבק במחלה לא חשיב משאוי וכמו שביארנו בהגה לדע"ל. וכן שמענו מגדולי הפוסקים שליט"ס. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון שע"ג].

הרשתת כפפות גומי

מותר להרכיב כפפות גומי או פלסטטיק אף בשעת הדחה כלים וכדו'. [שש"כ (פ"ב) אות יד ופ"ד אות טו]. וכן הוא באחרות בשבת (פ"ג אות ו'). אבל אסור לרוחצן בכוונה לכבסן. [ארח"ש (שם)].

שימוש בג"ל לחיטוי ידים

מותר להשתמש בג"ל המיוחד לחיטוי ידים העשוי כנוזל הנספג בגוף ללא צורך במים כי בחומר זה אין חשש משום ממרח. [שש"כ (פ"ב) אות יד].

להתרחץ בהמים לאחר טבילת מצוה

עקב המצב מומלץ להתרחץ היטב לאחר טבילה ע"מ למנוע הדבקות, וע"כ במקום טבילת מצוה יש להתיר או להשתרץ אחר הטבילה, ואם יש צורך בזה יש להתיר אף במים חמים שהוחמו מער"ש או בשבת בהיתר. ויש להיזהר מסחית השיער. [דלא גרע ממשי"כ בח"י הרע"א (סי' ש"ז על סי' ה' וסי' ש'כ) דמצטער רשאי אפי' בשבת לרחוץ כל גופו במים שהוחמו מער"ש. וכן פסק בה"ל (ר"ס) שכן. ועי' באור לציון (ח"ג רכ"א) שחדר אמבטיה שבבית אינו בכלל מרחץ ולא שייך לבניו גיורת הכלים. וא"כ שיעושה משום חשש הדבקות יש להקל במקום הצורך בפרט בטבילת מצוה שיש חשש שימנעו מלטבול מחמת זה].

מדידת חום

מותר למדוד חום בשבת באמצעות מד חום כספית. [ע"י בשר"י (סי' ש"ז) ובמ"ב (סי' ק"ל) וכן דעת הגרשו"א זצ"ל (שש"כ פ"ב הגה ו'). אולם אין להשתמש לצורך זה במד חום חשמלי או דיגיטלי. וכן אין להשתמש במד חום שמכח חום הגוף מופיעות עליו אותיות או מספרים, מחשש מלאכת כותב. וע"י בעה"ר. (ואורחת שבת (ח"ב פ"כ אות קסו). ומ"מ אין בידו להשיג מד חום רגיל וצריך לדעת רמת החום ע"מ לטפל בחולה, נראה שמותר להשתמש בו, כי אינו אלא כגב שאינו מתקיים שלא כדרך כתיבה כמו שבארנו בגליון ת"י"ד דבכה"ג חשיב מלאכה כלאח"י וילדקו ע"י עכו"ם או קטן ואם א"א יעשה בעצמו בשנית. אולם באופן שהאותיות נכרות כבר לפני השימוש, אלא שהם מתחזקות במגע על האדם, ולאחר זמן חוזרות למצבם הראשון, מותר להשתמש במד חום בשבת. וכמו כן מותר להשתמש בגלאי חום שעל ידו ישנוני בדרגת החום משתנה בו הצבע. [שש"כ (פ"ב) אות ג]. ובמדידה שיש חום יש להנהיג ע"י ההנחיות.

שריית כפפים בחומר חיטוי

אף אסור לשרות כפפים בתוך מים בשבת, מותר לשרות את הכפפים של חולים במחלה מדבקת בחומרי חיטוי כדי למנוע הדבקות, אבל לא יעשה אחרי שריית הכפפים כל פעולת כיבוס נוספת. [שש"כ (פ"ב) אות ו').

אמירת תהילים עקב המצב

אין צועקים ולא מתריעין בשבת על שום צרה חוץ מצרת המזונות שצועקים עליה בשבת באמירת עונן בתפלה. [ש"י"ע (סי' רפ"ח סי' ט' וסי' תקעו סי' ו') ומ"ב (שם)]. ועיי"ש בס"ב שפני צרת מזונות אף מתעניין בחול. ומ"מ כתי' השו"ע (שם) שצרת המזונות היינו כשהולו דברים של סחורה שרוב חיי אנשי אותה העיר מהם, ונתמעט המשא והמתן עד שיצטרך התגר למכור שוה עשרה בשבת]. ומ"מ אם מחמת אנשים הנמצאים בסכנה עכשיו, מתפללים עבורם בשבת, והכל לפי המלחמה והזמן והוראות גדולי הפוסקים שבכל אתר ואתר. [ע"י באחרות רבנו (ח"א ע"מ קכ"ד) שבשעת מלחמה הורה בעל הקהלות יעקב זצ"ל לומר תהילים].

חובת הצלה בשבת ויו"ט

במקום חילול שבת

מצוה על כל ישראל להציל חבריו במקום פק"י, אפילו שהדבר כרוך באיסור תורה כחילול שבת, דכתיב "וחיי בהם" ו"לא תעמו על דם רעך". [תשב"ץ (ח"ג סי' לו) ד"ה וגם הראב"י] ומ"ב (סי' ש"כ סי' ד' וסי' ק') ועל כן חולה שיש בו סכנה מצוה לחלל עליו שבת, והזיו, וכן זה משו"ב. (נמו"פ ד' שו"ע (סי' ש"כ סי' ג'). ואפילו אם מתקן עמו דבר אחר כגון שפירזו מצוה להעלות תינוק שנפל לנהר וצד עמו דגים, וכן כל כיוצא בזה, הרי זה משו"ב. [שו"ע (שם סי' ג').]

כר סכנה

כל שדרך רוב בני אדם לברוח מאותו ענין מחמת חשש סכנה שבו, הרי זה בכלל ספק פקוח נפש. [מנח"ש (תנ"י לו) אות ב' ד"ה ורע"ן]. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון ק"י. ופעמים אף מצב שיש בו חשש סכנה אף שיע"פ הדין מותר להנס אליו ואין בו משום "ונשמרתם" (כמבואר לעיל), מ"מ עדיין דוחה את השבת. [דנהה לא מציונו שבנ"א מחויב ללכת להתרפאות במומחה גדול אף כאפשר לו, כשיש לו רופא אחר מוכן לרפאותו, ומאידך לענין שבת מבואר בסוסי"ם (עי' להלן) ובשמעתא עמיקתא גליון קפ"ב) שמותר לחלל עבור הבאת רופא מומחה יותר. והיינו טעמא דכיון שהשבת נדחת מפני פק"י הותר לחלל עבורה אפי' בצד רחוק, ונדולה מזו כתב השו"ע (סי' ש"כ סי' ד') דכל שרגילים לעשות לחולה שיש בו סכנה בחול א"ע"פ שאין במניעת הדבר משום סכנה עבדין בשבת כיון שהחולי יש בו סכנה. ודעה אחרת ל' המבואר בתוס' נדה (מד' ד"ה אלהו), ע"י"ש. [וכן שמענו מחשבי המורים שליט"ס].]

הרשע לעצמו

החושש לסכנה לעצמו בכל מיני מצבים שיש בהם, אף אם אין דרך העולם לחשוש עליהם, לפעמים יוכל בכלל סכנה כלפי עצמו, ורשאי לחלל שבת להנצל ממנה. והכל לפי הענין. [ע"י בצפת פנח"ח (סי' לט) שאדם שמדמה בעצמו בעת המהומה מפני גייס שעי"ז יהיה לו סכנה, ומותר לו לעבור על איסורי שבת ולברוח א"ע"פ שאין בזה סכנה משא אלא שמתירא הוא מהסכנה, אבל לאחרים אסור לחלל שבת עבורו וברך זה כתי' האג"מ (ח"א סי' קכ"ד) ומ"ב (סי' קכ"ד) ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קצ"א].

חילול שבת ע"מ למנוע התפשטות מגיפה

מחללין שבת ע"מ למנוע התפשטות מחלה העלולה להמית אפי' עדיין לא היו מתים מחמתה. (חזו"א (אהלות סי' כב סי' ק"ל). וכל שדרך רוב בני אדם לברוח מאותו ענין מחמת חשש סכנה שבו, הרי זה בכלל ספק פקוח נפש (כמבואר לעיל בשם מנח"ש), על כן במקום הצורך מחללין שבת ע"מ לאתר מי שעלול להדביק אחרים בנגיף כדי להכניסו בבידוד.

מי שאין הנגיף סכנה אצלו

אף במקום שכל יחיד כשעצמו אין סכנה, אלא שעל ידי הוראה כללית שלא לחלל שבת, עלולה להיגרם סכנה, מורין לחלל אף ליחידים (כשהשעה צריכה לכך). ועל כן אף בנ"א ששכנת הנגיף אצלם חרקה מ"מ חייבים לשמור על הכללים ואף לחלל שבת אם יש צורך הכרחי בכך ע"מ שהדבר לא יגרום סכנת חיים עקיפה לאחרים. [ע"י במהר"ל דסק"י (קו"א סי' ס) שהביא מות"ס (סנהדרין כו' ד"ה מר"ב) בשם הירושלמי שיש לעבוד השדה בשבילית ע"מ שיהיה להם לשלם הארנונה למלך, ואע"פ דהויא איסור דאין, מ"מ משום פק"י התירו, דאם ישאל המלך מהם לתת את המס ולא יהיה להם ממה לפרוע ימותו בתפיסת המלך. והוכיח מאן שבמקום חשש סכ"י מתירין אף לעשירים לעבוד את הקרקע ולעבור על איסור תורה משום חשש פק"י על יחידים. ועי' בשמעתא עמיקתא גליונות קצ"א ושכ"ס].

לענות ולטלפוץ ע"מ לקבל תוצאות האם נושא הנגיף הרחיבה

הממתין לתשובה בדיקה האם נושא בנגיף, עליו לענות בטלפוץ אף בשבת כדי למנוע הדבקות על אחרים, לפנותו מידי ולאפשר חקירה ע"מ לבדוד את כל מי שבא עמם במגע ישיר, ומ"מ אם אפשר ע"י עכו"ם או בשנינו צריך לעשות כן. [ע"י בהגה לדע"ל. וכן הורה הגר"י זילברשטיין שליט"ס].]

להסתכן לצורך הצלה

להסתכן על מנת להציל אחרים

במקום שצריך להסתכן בגופו בשביל להצילו מסכנה גמורה, אף צריך להכנס בספק פק"י, אינו חייב לסכן עצמו (וגדר "ספק סכנה" תלוי בכל אדם ואדם לפי מה שהוא, במקום, בזמן וכדו'), וצריך לשקול הדברים היטב ולא לדקדק ביותר, וכבר אמרו המדקדק עצמו בכך בא לידי כך. [רדב"י (ח"ג סי' תרכ"ו), פ"י"ש (ח"י"מ שם סי' ק"ב ו"ו"ד סי' קנ"ו סי' טו) ומ"ב (סי' ש"כ סי' טו)]. ואפי' איסור יש בדבר. [פתי"ש (נ"ו"ד סי' ר"ב סי' א') בשם ד' אליהו (סי' מג). וכ"כ הצי"א (ח"ס סי' מה אות יג) וחס"י (סי' ע'). ומ"מ אם אין ספק סכנה ממש יכול להחמיר על עצמו, ולמדת סכידות יחשב לו זאת. [ע"י"ש (שם)]. ועיי"ש שד"ר זה נוגע לענין תרומת איבר (כגון כליה) ע"מ להציל את חברו מסכנה ודאית]. וי"א שרשאי להחמיר על עצמו אף במקום שיש ספק סכנה אם בידו להציל את חברו בבירור. [אג"מ (נ"ו"ד ח"ב סי' קע"ד ע"פ ד' סד"ה ו"א"כ)].

סכנתו רחוקה

אע"פ שבמקום ספק סכנה אין עליו להסתכן ע"מ להציל חברו, מ"מ כל זה בספק שקול, אבל אם ע"פ הרוב אין סכנה חייב להציל את חברו (ואע"פ שבסכנה לא הולכים אחר הרוב, מ"מ בנוסף לרוב יש כאן סכנה ודאית של חברו). [ש"ש הלוי (ח"א סי' פ"ז)].

הכרו תלמודי הכ"כ

י"א שאם מי שבסכנה הוא ת"ח אע"פ שגם באופן זה אין חיוב לסכן נפשו עבורו, מ"מ יש בזה מצוה ועיכ"פ רשות לסכן א"ע"פ עבורו. [ע"י"ש (ח"ס סי' מה אות יד)]. ומ"מ אסור להיכנס בסכנה ודאית להרג אף עבור הצלת ת"ח. [אג"מ (נ"ו"ד ח"ב סי' קע"ד ע"פ ד' ד"ה ו"א"כ)].

תפקודו להציל (אנשי הצלה וכדו')

כל זה במי שאין תפקידו להציל ולחלץ, אבל מי שתפקידו להציל ולחלץ אינו נפטר מלהציל את חברו אף במקום שיש ספק סכנה ולמצוה רבה יחשבו לו. [ע"י"ש (ח"ס סי' י"ב) ופ"ה וח"י"ב סי' נז]. ובשבת הלוי (ח"א סי' י"ב אות ו') כת' שאסור לרפואים שיכולים להציל בלוחם מתפקדים אע"פ שהם חולים עם מחלה מדבקת מסוכנת, רק ישמרו עצמם ככל האפשר שלא להדבק כתקנת הרפואה בעתים הללו. וי"ל דכן אנשי כיטחון חייבים אף להסתכן בספק סכנה כדי להציל חבריהם מודאי סכנה כי כן דרכה של מלחמה. וברך זה כתי' בצ"א (ח"ב סי' ז) וח"ס סי' טו פ"י סי' ג' ו'. וכן כל כיוצא ב"ו. ויש לדון דכיון שצמינו דמפני תיקון המדינה וצורך הנהגתה ע"י"ש מותר להסתכן, א"כ במקום שיש מכת מדינה מחמת מקרים של סכנה החוזרים על עצמן, מומילא ע"י התערבותם של אלו שבדים להציל יש משום תקנת המדינה ועל כן מותרים להסתכן עבור זה (ואפשר שגם חיוב יש בדבר). והכל לפי המקום והזמן. והארכנו בזה בס"ד בגליון ר"ל].

במקום סכנה של רבים

במקום שיש משום הצלה של רבים, אם בידו להצילם, סכ"י של רבים דוחה סכנה של יחיד. [חזו"א (נ"ו"ד סי' ט"ק א' ד"ה ויש, וסנהדרין סי' כה). וכ"כ באג"מ (נ"ו"ד ח"ב סי' קע"ד ע"פ ד' ד"ה ו"א"כ)].

המידע הרפואי והנחיות שבגליון זה הינם כללים בלבד ואינם תחליף ליעוץ רפואי והנחיות הרשויות המקומיות

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבמעמ"ם שמעתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון - טל': *6761 יש להקיש 3-1 שלושה 65

ניתן לתרום דרך "נדרים פלוס" - יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. הניכי ישיבות רמות ב' 3. גליון שמעתא עמיקתא

הגליון נתרם בעילום שם להצלת התורם ומשפחתו - לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503

© שמעתא עמיקתא - להפצת הגליון במקום מגוריהם או לימודכם נא לשלוח בקשה לדוא"ר: Amikta571@gmail.com

